

**ДЕРЖАВНІ БАНКИ УКРАЇНИ  
У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ****ГОСУДАРСТВЕННЫЕ БАНКИ УКРАИНЫ  
В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ НЕСТАБИЛЬНОСТИ****STATE BANKS OF UKRAINE IN PROVIDING ECONOMIC INSTABILITY**

**Анотація.** Висвітлено актуальні проблеми розвитку і функціонування державних банків України на сучасному етапі економічних трансформацій і фінансової нестабільності.

**Аннотация.** Рассматриваются основные проблемы развития и функционирования государственных банков Украины на современном этапе экономических преобразований и финансовой нестабильности.

**Abstract.** Addresses the major problems of development and functioning of State banks in Ukraine at the present stage of economic transformation and financial instability.

Сучасний етап трансформації національної економіки характеризується підвищенням вимог до банківської системи, яка повинна сприяти стійкому економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності економіки в умовах поступової інтеграції у європейський економічний простір. Посилення економічної нестабільності зумовило виникнення таких загроз стабільності функціонуванню банківської системи України, як недостатній рівень капіталізації, нестабільність ресурсної бази, погіршення фінансових результатів, скорочення обсягів кредитування, погіршення якості кредитного портфеля банків тощо. Зміна умов функціонування і вплив зовнішнього середовища зумовили потребу у вдосконаленні банківської системи, в т. ч. і діяльності державних банків [5, с. 28].

У вітчизняному законодавстві визначено, що державний банк — це банк, весь статутний капітал якого належать державі [2]. Останнім часом участь держави на банківському ринку викликає багато дискусій. Зокрема, це стосується: частки державних банків в активах банківської системи; рівня правового забезпечення функціонування державних банків; наявності специфічних завдань і функцій державних банків у грошово-кредитній системі; впливу державних банків на конкуренцію у банківському секторі тощо.

Теоретичні та практичні аспекти функціонування банків різних форм власності в умовах фінансової нестабільності та пошуки інструментів реструктуризації знайшли висвітлення у наукових працях таких відомих вчених, як Г. Бортніков, Р. Гриценко, А. Дробязко, О. Любіч, В. Міщенко, С. Науменкова та інших. Однак, незважаючи на значну кількість досліджень і публікацій на цю тему, існує необхідність глибшого вивчення питань розвитку державних банків в умовах економічної нестабільності.

Існують припущення, що діяльність державних банків може бути де-факто квазідержавним контролем над формально вільними ринковими механізмами банківської діяльності та ринку фінансових послуг. За потужної участі державних банків у банківському секторі країни, лише зміна умов обслуговування певної категорії клієнтів державного банку вже впливатиме на рівень цін та інші фінансово-економічні показники. Занепокоєння викликає і можливість політичного впливу та політичної заангажованості державних банків [6, с. 52].

Деякі фахівці вважають, що втручання держави може бути допустимим виключно з метою досягнення спеціальних завдань, на зразок кредитування інфраструктурних проєктів, для допомоги малому бізнесу тощо. Прихильники цієї позиції вважають, що якщо державні банки здійснюють комерційну діяльність, то вони стримують розвиток банківської системи [7, с. 84]. Інші ж, навпаки, вважають, що в умовах слабкої фінансової системи власне державні банки надають економіці країни необхідний для розвитку капітал.

Світовий досвід і практика засвідчують різні підходи щодо функціонування державних банків. Для прикладу, у країнах Східної Європи і Латинської Америки влада обирає політику невтручання і делегує врегулювання цих питань ринку. В Азії навпаки, держава вважає за необхідне задавати тон у консолідації та формує політику щодо розвитку галузі. Банківський сектор у цих країнах фрагментований, а держава не бачить потреби роздержавлювати такі банки без особливих стимулів.

\* ГОРДІЄНКО Володимир Володимирович / Владимир ГОРДИЕНКО / Vladimir GORDIYENKO — аспірант ДВНЗ «Університет банківської справи», e-mail: gordienko.v.v.3@mail.ru

Аналіз банківського сектору різних країн свідчить, що у світі залишилося всього три держави, де державні банки продовжують відігравати провідну роль: Китай, Індія і Росія. У Китаї влада здійснює реформи корпоративного управління банків, а потім диверсифікує їх власників шляхом первинного розміщення акцій [4].

В Україні функціонує два державні банки: відкрите акціонерне товариство «Державний ощадний банк України» та відкрите акціонерне товариство «Державний експортно-імпорتنний банк України». Пріоритет Уряду України — забезпечення стійкості фінансової системи країни, та, зокрема, — надійності банківських вкладів громадян у державних банках. З цією метою наприкінці 2014 р. Уряд здійснив докапіталізацію двох найбільших державних банків — «Укресімбанку» та «Ощадбанку». Уряд гарантує збереження банківських вкладень громадян та захист інтересів вкладників цих державних банків. Зокрема, «Ощадбанк» є єдиним банком в Україні, який має державну гарантію за 100 % вкладами населення (без обмеження застрахованої суми вкладу) [3, с. 124].

Розгортання світової фінансової кризи поставило банківську систему України у складні умови. Обмежений доступ до зовнішніх джерел і девальвація гривні, погіршення фінансового стану позичальників, незбалансованість державних фінансів і політична нестабільність негативно позначилися на фінансовій стійкості банків. Проблема ліквідності, що виникла на початку кризи, змінила проблема якості активів і достатності капіталу. На жаль, правове регулювання функціонування державних банків в Україні є недостатнім як до сучасних умов розвитку фінансової системи України та міжнародних економічних зв'язків, так і до критеріїв ефективності діяльності з огляду на їх організаційно-правову структуру, завдання, роль і значення в економічній системі країни [3, 4, 7]. У державних банках найвищі ризики, що пов'язано з низькою якістю корпоративного управління, неврегульованістю питань управління державними корпоративними правами [1, с. 34], високими політичними ризиками тощо.

З метою реформування державних банків, запровадження нових стандартів корпоративного управління та перегляду бізнес-моделей і стратегічних цілей діяльності Міністерство фінансів України планує розробити стратегію розвитку державних банків.

### **Література**

1. Міщенко В.І. Проблеми вдосконалення управління державними корпоративними правами / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова // Економіка України. — 2002. — №5. — С. 29—36.
2. Міщенко В.І. Банківський нагляд / В.І. Міщенко, С.В. Науменкова. — К.: Центр наукових досліджень НБУ, Університет банківської справи НБУ, 2011. — 498 с.
3. Міщенко В.І. Проблеми реформування державних банків / В.І. Міщенко // Проблеми та перспективи розвитку фінансів у сучасному світі. — Полтава: ПУЕТ, 2015. — С. 124—125.
4. Мищенко В.И. Институциональные аспекты обеспечения устойчивости государственного сегмента банковской системы (на примере Украины) / В.И. Мищенко, В.В. Гордиенко. — М.: ИПУ, 2015. — С.156—162.
5. Науменкова С. Особливості формування сучасної моделі фінансової системи / С. Науменкова, С. Міщенко // Вісник Національного банку України. — 2006. — №11. — С. 26—31.
6. Науменкова С.В. Фінансові репресії в механізмі прихованого переміщення державного боргу: форми та інструменти / С.В. Науменкова, В.І. Міщенко // Фінанси України. — 2015. — №8. — С. 31—55.
7. Mishchenko S.V. The Role of State Banks in Ensuring the Stability of the Financial System / S.V. Mishchenko, S.V. Naumenkova // Economics, Management, Law: Problems and Prospects. Collection of scientific articles Volume 2. Agenda Publishing House, United Kingdom, 2015. — P. 83—86.

УДК 336.648

Олександр ДИБА \*

### **ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПОДАТКОВИЙ КРЕДИТ ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАБІЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

### **ИНВЕСТИЦИОННЫЙ НАЛОГОВЫЙ КРЕДИТ КАК ИНСТРУМЕНТ СТАБИЛИЗАЦИИ ЭКОНОМИКИ СТРАНЫ**

### **INVESTMENT TAX CREDIT AS THE MEANS OF ECONOMIC STABILIZATION**

*Анотація.* Зарубіжний досвід свідчить, що з огляду на переваги та недоліки інвестиційного податкового кредиту, він залишається стимулом для розвитку. Тому, за рахунок реформування податкових пільг можлива стабілізація економіки України.

\* ДИБА Олександр Михайлович / Александр ДЫБА / Oleksandr DYBA — к.е.н., доцент кафедри банківських інвестицій, ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», e—mail: Iuliia88@yandex.ru